

Screening av lungekreft

GLOBAL LUNG CANCER
COALITION

Screening handler om å teste personer som kan være i risikozonen for tidlige stadier av en sykdom før de har noen symptomer, og gi dem tilgang til et bevist behandlingstilbud. For at screeningen skal bli verdt det:

- må være i stand til å oppdage sykdommen på et tidlig stadium
- må være enkel og tilgjengelig for befolkningen
- må generelt sett gjøre mer nytte enn skade på mennesker delta

Hvorfor utføres screening for lungekreft?

De beste resultatene for lungekreftbehandling oppnås i stor grad gjennom å oppdage sykdommen så tidlig som mulig. De tidlige stadiene av lungekreft kan vise få symptomer, så screening er en praktisk måte å finne lungekreft på så tidlig som mulig. De fleste som blir screenet blir ikke diagnostisert med lungekreft.

Hvordan foregår screening for lungekreft?

Gjeldende praksis bruker datatomografi med lav dose (også kalt lavdose CT-skanning eller LDCT). Dette er spesielle røntgenmaskiner som behøver bare en lav dose stråling for å ta en rekke bilder av innsiden av kroppen som lager et tredimensjonalt bilde som kan brukes for å gi en nøyaktig diagnose.

De nyeste LDCT-skannerne gjør at disse bildene kan tas veldig raskt (i ett åndedrag). De kombinerte bildene er tydelige nok til å kunne identifisere selv svært små svulster.

Fungerer screening?

De første store bevisene kom fra National Lung Cancer Screening Trial (NLST) i USA, publisert i 2013. Den viste at LDCT kan redde ett menneskeliv for hver femte person som for tiden dør av lungekreft.

Dersom lungekreft oppdages ved screening er det oftest på et tidlig stadium (kalt stadium I-sykdom), og disse menneskene kommer sannsynligvis bare til å trenge kirurgi og oppnå et mye bedre resultat.

Hvem blir screenet?

Selv om retningslinjene kan variere fra land til land, er det for eksempel sannsynlig at screening fokuserer på de med høy risiko for å få lungekreft som er:

- generelt ved god helse
- symptomfri
- i alderen 55-74 år
- en nåværende røyker eller en som har sluttet
- røyking de siste 15 årene

Andre faktorer kan plassere folk i screeningkategorien, men dette avhenger av tilnærmingen til screening i landet der du bor og kan inkludere det å ha forekomster av lungekreft i familien, tidligere luftveissykdom eller eksponering for asbest.

Snakk med legen din dersom du er bekymret for å være i en høyrisikogruppe.

Rutinemessig screening for lungekreft er fortsatt begrenset over hele verden, men mange eksperter mener det finnes bevis som støtter screening som en måte å redde liv på. Noen land som England, Kroatia, Italia og Frankrike har startet programmer eller pilotprosjekter på egen hånd, i forkant av en vanlig medisinsk bestemmelse.

Dersom du er usikker på om screening for lungekreft foregår i landet ditt kan du ta kontakt med den lokale lungekreftforeningen din.

Rådfør deg med legen dersom du har symptomer på lungekreft. Symptomer på lungekreft kan omfatte:

- en hoste som ikke forsvinner
- blod i spyttet
- følelse av å være andpusten uten grunn
- bryst- eller skuldersmerter
- opphosting av blod

Ikke vent på en innkalling til screening.

Hva skjer etter at screeningen er ferdig?

Screeningprosessen tar LDCT-skanninger som kontrolleres for å se om en persons lunger er frie. Dette er som oftest tilfellet. Av og til kan en skanning finne uvanlige flekker eller områder som kan vise at normalt sunt, luftfylt lungevev har blitt fast. Disse kalles knuter.

Det er viktig å vite at funnet av en knute ikke nødvendigvis betyr at det er kreft. For eksempel kan ufarlige knuter bli værende etter en enkel brystinfeksjon. Knuter er relativt vanlige – minst halvparten av folk kommer til å få dem når de blir 50 år gamle. De fleste (over 95 %) er imidlertid ikke kreft.

Hva om det finnes knuter?

Hvis screeningen viser at du har én eller flere knuter, kommer helsepersonellet til å samarbeide med deg for å sette sammen en hensiktsmessig overvåkings- og testplan. Screeningprogrammer har retningslinjer som styrer hva som skjer videre.

Screening er ikke en engangssjekk. Det er nødvendig å ta en regelmessig screening hvert år så lenge legen din anbefaler det, slik at en eventuell kreftutvikling blir funnet så tidlig som mulig.

Hva er risikoen?

Screeningtester for kreft er ikke perfekte. Det kan hende at enkelte krefter ikke oppdages (falsk negativ), mens noen uvanlige flekker kan se ut som kreft når de ikke er det (falsk positiv) – noe som betyr at folk kan få ytterligere unødvendige tester.

LDCT-skanninger utsetter folk for svært lave strålingsnivåer. Strålingsnivået er høyere enn under en røntgen, men mye lavere enn en vanlig CT-skanning som du kanskje får dersom du har symptomer på kreft.

Du får omtrent samme mengde stråling fra omgivelsene dine i løpet av et halvt år. Dette er på et nivå som ligner et mammogram for brystkreftscreening.

Hva skjer så med screeningen?

Bevisene peker på LDCT-screening som et viktig skritt for å finne lungekreft tidlig og øke overlevelsesraten. Etter hvert som skanninger blir mer sensitive med lavere strålingsnivåer, kan behandlinger og utfall bli stadig bedre.

Forskning på andre screeningmetoder omfatter:

- bedre, mer nøyaktige skannere
- i spytt eller en blodprøve for mikroskopisk
- tegn på små lungesvulster før de er store
- nok til å bli sett på CT-skanninger
- pustetesting for å finne stoffer som endrer seg hvis
- det finnes lungekreft

Hva om landet mitt ikke har et screeningprogram?

Snakk om bekymringene dine med legen, sykehuset eller den lokale lungekreftforeningen dersom du tror at du tilhører en høyrisikogruppe. De kommer til å fortelle deg om behandlingstilbudet i landet ditt og hjelpe deg med å finne ut hva som er mulig å gjøre.

Sammendrag Screening for

lungekreft ved hjelp av CT-skanninger er effektivt for å finne lungekreft tidlig hos personer med høy risiko. Dette er gode nyheter, og det betyr at flere og flere vil få behandling for tidlig lungekreft og ha bedre langtidsutsikter.

Selv om det kanskje ikke er så bredt tilgjengelig som folk kanskje ønsker, er det pilotprosjekter i gang i mange land over hele verden.

Sjekk med dine lokale lungekreftorganisasjoner for å se om det er noen slike prosjekter i nærheten av deg.

GLOBAL LUNG CANCER
COALITION

Screening av lungekreft
© Global Lung Cancer Coalition
www.lungcancercoalition.org

Dette informasjonsvedlegget er produsert av Global Lung Cancer Coalition (GLCC)-sekretariatet, og gjennomgått av eksperter på lungekreft. For mer informasjon om støttetjenestene og informasjonstjenestene som er tilgjengelige i landet ditt, besøk www.lungcancercoalition.org Versjon 1.0 – desember 2022.